

تاثیر قصه گویی بر یادگیری درس ریاضی در کودکان کم توان ذهنی مقطع ابتدایی شهرستان مسجد سلیمان

سکینه جمالی^۱

^۱کارشناسی ارشد آموزش ابتدایی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوزستان، شوشتر، ایران.

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی تاثیر قصه گویی بر یادگیری درس ریاضی در کودکان کم توان ذهنی مقطع ابتدایی شهرستان مسجد سلیمان بود. روش پژوهش نیمه آزمایشی با گروه کنترل و روش نمونه گیری در دسترس بود. ابزار پژوهش نیز مقیاس نارسایی ریاضی فراهانی (۱۳۸۶) و روش تحلیل داده های آماری کوواریانس بود. نتایج تحلیل توصیفی نشان داد بین نمرات پیش آزمون و پس آزمون گروه آزمایش در نمره کل نارسایی ریاضی و میانگین نمرات در پس آزمون بیشتر از میانگین نمرات پیش آزمون می باشد؛ در حالی که در گروه کنترل میانگین نمرات پیش آزمون و پس آزمون تفاوتی مشاهده نشد. همچنین نتایج تحلیل کوواریانس نشان داد اثر پیش آزمون از لحاظ آماری معنادار بوده است. به عبارتی نمره های پس آزمون تحت تاثیر نمره های پیش آزمون بوده است. و نیز اثر گروه با حذف یا زدودن متغیر همپراش نیز از لحاظ آماری معنادار بوده است. بنابراین نتیجه گرفته شد قصه گویی باعث تغییر در گروه ها (افزایش میانگین نمرات پس آزمون) شده است. قصه به علت کشش، زیبایی و نقشی که در برانگیختن حس کنجکاوی دارد، می تواند بسیاری از مفاهیم را به کودکان منتقل کند. هم چنین با انتقال مفاهیم، به روش غیرمستقیم، نه تنها باعث جذب بهتر و سریع تر مفاهیم به ذهن و زبان کودک می شود بلکه فهم آن ها را عینی تر و ساده تر می سازد.

واژه های کلیدی: قصه گویی، درس ریاضی، کم توان ذهنی، مقطع ابتدایی

مقدمه

غالباً قصه ها افسانه هایی هستند که از افکار گویندگان آنها براساس زندگی واقعی همراه با تخیل و گاه آرمانگ رایی ساخته میشوند به عبارت دیگر از حوادث یا وقایع غیرمنتظره ساخته میشوند. قصه گویی قدیمی ترین شکل ادبیات است و قدمت آن به قدمت پیدایش زبان و گویایی انسان میباشد، برخی نیز قدمت آن را حدود ۴۰۰۰ سال پیش از میلاد مسیح معرفی کرده اند. قصه گویی یک فعالیت هنری محسوب میشود و قصه گو هنرمندی است که مردم دوران مختلف را با دنیا و جهان خود همراه می سازد. زیربنای فکری و اجتماعی قصه ها، آموزش و اشاعه اصول انسانی است. دستاورد های پژوهشهای آموزشی، نشان میدهد که قصه گویی در رشد عاطفی، ذهنی، هنری و فکری کودکان و نوجوانان بسیار تأثیرگذار است [۱]

استفاده از ابزاری چون هنر در تدریس میتواند سبب رشد استعدادهای مختلف از جمله استعداد خلاقیت متربیان در مقطع ابتدایی شود. مربیان نقش زیادی برای رشد یا سرکوبی خلاقیت دانش آموزان دارند. معلمان میتوانند شیوه تفکر خلاق و راه تقویت توانایی های خلاقانه را به افراد و بویژه کودکان و نوجوانان بیاموزند زیرا فرض بر این است که کودکان دارای اشتیاق ذاتی برای کشف هستند که آموزش باید آن را تغذیه کند. [۲]

ناتوانی یادگیری ریاضی بعنوان یک اختلال در راهنمای تشخیصی و آماری اختلال روانی مطرح گردیده است. این اختلال عبارت است ناتوانی در انجام مهارت های حساب با توجه به ظرفیت هوش و سطح آموزش مورد انتظار از کودک است که این مهارت ها میبایست به کمک مقیاس های میزان شده فردی اندازه گیری شده باشد. ناتوانی در یادگیری ریاضی در برخی از کودکان از سنین پایین شروع میشود ولی اغلب در دوره دبستان خود را نشان میدهد و تا دوره راهنمایی و دبیرستان نیز ادامه می یابد. [۳]

در ایران چند پژوهش معدود، اثربخشی کاربرد قصه گویی را بعنوان تکنیکی برای آموزش راهبردهای اجتماعی به کودکان دارای مشکلات رفتاری، عاطفی، پرخاشگری، اختلالات یادگیری، اختلالات رفتاری آشکار، و اختلال سلوک، نشان داده است که همگی تأثیر قصه گویی را مثبت ارزیابی کردند. [۴]

یافته ها نشان داد قصه گویی و نمایش خلاق باعث افزایش خلاقیت و یادگیری دانش آموزان میشود. زارع (۱۳۸۹) در پژوهش خود با عنوان تأثیر داستان گویی بر یادگیری مفهوم توزیع پذیری ضرب پایه چهارم ابتدایی نشان داد تأثیر قصه گویی مثبت بوده است. رمضان زاده (۱۳۹۰) در پژوهش خود نشان داد که روش تدریس با استفاده از قصه گویی منجر به افزایش مهارت های اجتماعی دانش آموزان دوم و سوم ابتدایی میگردد. [۵]

قصه منبع غنی و شیوه ابزاری خلاق، آسان و لذت بخش برای آموزش است. به نظر میرسد قصه گویی نسبت به کار مستقیم با کودکان ناتوان ذهنی، بدلیل علاقه وافر آنها به داستان، جالبتر و لذت بخش تر است و در نتیجه توجه کودکان را بیشتر و بهتر متمرکز می کند، تنش فضای آموزشی و درمانی و نگرانی از نحوه عملکرد را بدنبال ندارد و از آنجا که کودک در جریان داستان به کشف موقعیت مشکل و انتخاب راه حل میپردازد، تعمیم پذیری و سرایت به محیط طبیعی را به بهترین نحو فراهم میکند. بنابراین پژوهش حاضر در نظر دارد به بررسی تأثیر قصه گویی بر یادگیری درس ریاضی در کودکان کم توان ذهنی بپردازد.

روش:

پژوهش حاضر از نوع نیمه آزمایشی می باشد و از طرح پیش آزمون - پس آزمون با گروه کنترل استفاده میباشد. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل تمامی کودکان کم توان ذهنی شهر مسجد سلیمان می باشد. به این صورت که از بین ۲ مرکز درمانی و مدرسه کودکان استثنایی به صورت نمونه گیری به روش در دسترس انجام گرفت. در گام دوم پس از طی مراحل اداری و بررسی پرونده های بالینی کودکان ۱۶-۷ سال کم توان ذهنی و تعداد محدود این کودکان از بین آنها ۳۰ به صورت در

دسترس انتخاب شدند. کودکان انتخاب شده به صورت تصادفی بعد از همگن سازی به دو گروه ۱۵ نفره آزمایش و کنترل تقسیم شدند. در این پژوهش داده های بدست آمده از طریق نرم افزار SPSS و به صورت آمار توصیفی (میانگین، میانه، انحراف معیار) و آمار استنباطی (تحلیل کواریانس) استفاده شد.

مقیاس تشخیص حساب نارسایی: این مقیاس، توسط فراهانی (۱۳۸۶) برای تشخیص دانش آموزان با ناتوانی های یادگیری ریاضی پایه اول تا پنجم دبستان ساخته شده است. پایایی این مقیاس در بازآزمایی در محدوده ۰/۴۴ تا ۰/۹۴ ضریب پایایی تنضیف زیرمقیاس ها از ۰/۴۳ تا ۰/۹۴ گزارش شده است.

یافته ها:

جدول ۱ شاخص های توصیفی متغیرهای پژوهشی بین دو گروه پیش آزمون و پس آزمون

متغیر	موقعیت	گروه آزمایش		گروه کنترل	
		میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار
نارسایی ریاضی	پیش آزمون	۸۹	۷/۶۹	۹۲	۳/۴۵
	پس آزمون	۱۲۱	۶/۵۸	۹۵	۳/۸۸

نتایج تحلیل توصیفی نشان می دهد میانگین نارسایی ریاضی در پس آزمون نسبت به پیش آزمون افزایش یافته است.

جدول ۲. نتایج کوواریانس مربوط به متغیر نارسایی ریاضی در گروه آزمایش و کنترل

متغیر	منابع تغییرات	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری	مجذورات
نارسایی ریاضی	پیش آزمون	۲۵۲۹/۰۱۹	۱	۲۵۲۹/۰۱۹	۶۷۱/۷۷۰	۰/۰۰۰	۰/۹۶۱
	گروه	۶۹/۷۵۶	۱	۶۹/۷۵۶	۱۸/۵۲۹	۰/۰۰۰	۰/۴۰۷
	خطا	۱۰۱/۶۴۷	۲۷	۳/۷۶۵	-	-	-
	کل	۱۸۳۱۹	۳۰	-	-	-	-

با توجه به جدول ۲ اثر پیش آزمون از لحاظ آماری معنادار بوده است ($P < ۰/۰۵$ و $F_{(۱, ۲۷)} = ۶۷۱/۷۷۰$). به بیان دیگر نمره های پس آزمون تحت تأثیر نمره های پیش آزمون بوده است. برای آزمودن اثر گروه یا مداخله (قصه گویی) بر متغیر وابسته (نارسایی ریاضی) باید اثر پیش آزمون به عنوان عامل هم پراش زوده شود. نتایج نشان داد اثر گروه یا مداخله با حذف یا زدودن متغیر هم پراش نیز از لحاظ آماری معنادار بوده است ($p < ۰/۰۵$ و $F_{(۱, ۲۷)} = ۱۸/۵۲۹$).

بحث:

به منظور بررسی اثربخشی قصه گویی بر نارسایی ریاضی کودکان کم توان ذهنی از تحلیل آماری کوواریانس استفاده شد. نتایج تحلیل توصیفی نشان داد بین نمرات پیش آزمون و پس آزمون گروه آزمایش در نمره کل نارسایی ریاضی و میانگین نمرات در پس آزمون بیشتر از میانگین نمرات پیش آزمون می باشد؛ در حالی که در گروه کنترل میانگین نمرات پیش آزمون و پس آزمون تفاوتی مشاهده نشد. همچنین نتایج تحلیل کوواریانس نشان داد اثر پیش آزمون از لحاظ آماری معنادار بوده است. به عبارتی نمره های پس آزمون تحت تاثیر نمره های پیش آزمون بوده است. و نیز اثر گروه با حذف یا زدودن متغیر همپراش نیز از لحاظ آماری معنادار بوده است. بنابراین نتیجه گرفته شد قصه گویی باعث تغییر در گروه ها (افزایش میانگین نمرات پس آزمون) شده است.

در قصه ها عنصر تخیل بسیار قوی و موثر است؛ در بسیاری از قصه ها، عناصر تخیلی حضوری برجسته دارند. تخیل کودک با شنیدن و خواندن داستان پرورش می یابد. گاه دیده شده است که کودک هنگام بازگو کردن داستانی که شنیده است، به دخل و تصرف در آن می پردازد یا داستانی بر همان مبنا می سازد، اگر این تخیل جهت داده شود، راه برای کشف استعداد کودکان است. همچنین قصه به علت کشش، زیبایی و نقشی که در برانگیختن حس کنجکاوی دارد، می تواند بسیاری از مفاهیم را به کودکان منتقل کند. هم چنین با انتقال مفاهیم، به روش غیرمستقیم، نه تنها باعث جذب بهتر و سریع تر مفاهیم به ذهن و زبان کودک می شود بلکه فهم آن ها را عینی تر و ساده تر می سازد، به همین دلیل، قصه گویی از جدی ترین و بنیادی ترین روش های انتقال مفاهیم به دنیای مخاطبان، به ویژه کودکان، به شمار می آید.

منابع

۱. مقدم، امیر حسین،، عزیز آبادی، شقایق، رهسپار، زهرا. (۱۴۰۲). تاثیر تدریس مبتنی بر قصه گویی خلاق بر یادگیری فعال و کاهش اختلال های روانشناختی کودکان، مجله بین المللی پژوهش ملل، دوره هشتم، شماره ۸۷.
۲. رادبخش، محمدی فر و کیان ارثی. (۱۳۹۲). تاثیر قصه گویی بر کاهش علائم افسردگی کودکان، فصلنامه کودکان استثنایی، شماره ۴.
۳. Dowker, A. (2005). Early identification and intervention for students with mathematics difficulties. *Journal of Learning Disabilities*, 38, 328-331.
۴. ابارشی، ربابه، تیموری، سعید. (۱۳۹۲). تاثیر قصه گویی همراه با ایفای نقش بر یادگیری مهارتهای اجتماعی کودکان ناتوان ذهنی آموزش پذیر، پژوهشنامه تربیتی دانشگاه آزاد واحد بجنورد، شماره ۳۱
۵. رمضان زاده، نازنین. (۱۳۹۰). تاثیر استفاده از داستانگویی بر یادگیری درس مهارت های اجتماعی دانش آموزان، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه قوچان